

HAMMER BAKKER - *Nyt*

1992, ÅRGANG 2, NR. 1

Redaktion: Arne Neergaard Jacobsen.

Kære læsere!

Baggrunden for, at Lødsjersammenslutningen blev stiftet sidste år, var ønsket om, at vi kunne stå samlet overfor et varslet kommende ydre tryk på vort område, benævnt som "Flersidig udnyttelse af Hammer Bakker".

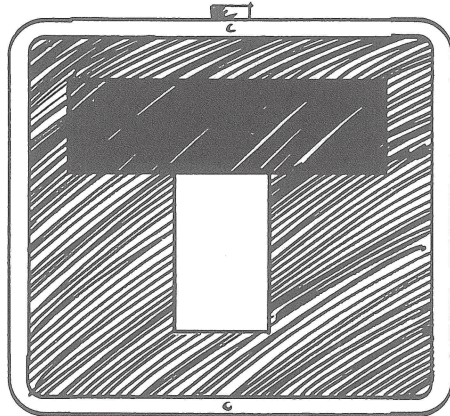
Derfor er dette nummer af tidsskriftet præget af den netop afviklede generalforsamling, hvor den nu foreliggende rapport med ovennævnte titel blev hovedemnet i formandsberetningen. Tage Kragbak bringer her de vigtigste punkter fra beretningen.

Som det blev oplyst på generalforsamlingen, kan andre end lodsejerne abonnere på tidsskriftet. Dersom du kender interesserede heri, kan de henvende sig til Tage Kragbaks sekretær på tlf. 98 16 16 00.

a.n.j.

Formand:
Advokat Tage Kragbak
Vesterbæk 45
9310 Vodskov.
Tlf. privat: 98 29 69 99
Tlf. kontor: 98 16 16 00

eller:
Kasserer:
Arkitekt Jens Anderberg
Kinnerupgård
Sæbyvej
9310 Vodskov.
Tlf. 98 28 63 63.



*Det er nemmere
at skyde genvej*

når man er lokal.

Vi behøver ikke at tage de store omveje.
Vi er lokale og ta'r altid den korteste vej.

Din personlige bankrådgiver kender dine forhold og lokalsamfundets muligheder, og finder nemmere den rigtige løsning.
Hos os skal du ikke vente på en godkendelse fra et fjernt kontor.

Den lokale bank finder en genvej for dig.

 **Nørresundby Bank**

- den lokale bank

"Flersidig udnyttelse af Hammer Bakker"

På Lodsejersammenslutningens generalforsamling den 27. april i år drejede den væsentligste del af formandsberetningen sig om det ofte omtalte projekt. Denne del af beretningen var forinden behandlet i bestyrelsen og enstemmigt godkendt der. Generalforsamlingen godkendte beretningen enstemmigt.

De organisationer og myndigheder, der er repræsenteret i den såkaldte styregruppe, har modtaget underretning om Lodsejersammenslutningens standpunkt.

Den del af beretningen, der handlede om projektet lød sådan:

Som bekendt blev der på foranledning af Hedeselskabets Forsøgsafdeling/Skovbrugsafdeling for et par år siden oprettet en såkaldt styregruppe, som har arbejdet med et projekt betegnet "Flersidig udnyttelse af Hammer Bakker".

Projektet er mundet ud i en rapport og en spørgeskema- og interviewundersøgelse, begge dateret januar 1992.

I rapportens indledning oplyses, at styregruppen blev sammensat af repræsentanter fra A/S Hammer Bakker Skov, Nordjyllands Amtskommune, Aalborg Kommune, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, jagtlejerne, Hedeselskabet, Skov- og Naturstyrelsen og "andre lodsejere". Sidstnævnte udtryk dækker ikke over, at lodsejerne som sådan eller Lodsejersammenslutningen har været medlemmer af styregruppen.

Efter at Lodsejersammenslutningen - direkte som et modspil til styregruppens arbejde - blev stiftet den 28. marts 1990, har Sammenslutningen været repræsenteret af en observatør, i den før-

ste tid Tonny Nielsen og derefter Jens Anderberg.

Det var med fuldt overlæg, at Sammenslutningen ikke gik ind som deltager i styregruppen, men netop som observatør, idet Lodsejersammenslutningens bestyrelse har opfattet styregruppens virksomhed som noget, der meget vel kunne skabe problemer for lodsejerne, medens det har været vanskeligt at se, at projektet kunne føre til noget godt set fra lodsejernes synspunkt.

Men nu foreligger rapporten, og hvordan ser det så ud?.

På 15 siders tekst beskriver rapporten ejerforhold og natur- og friluftsliv i bakkerne.

Beskrivelsen af, at langt den største del af bakkernes areal befinder sig på ejendomme på over 10 hektars størrelse, er ikke nogen overraskelse.

Det er heller ikke nogen overraskelse, at knap halvdelen af bakkerne anvendes til skovbrug, godt og vel en tredjedel til landbrug, 3% til huse og haver og 12% til "andet". Det kan heller ikke overraske nogen lodsejer, at der er en del færdsel i bakkerne, både motoriseret på 2 og 4 hjul, til fods, til hest og på ski, og at en del af færdslen - desværre - finder sted udenfor vejene.

Der gives enkelte oplysninger om særlige plante- og insektarter, men i meget kortfattet form.

Det korte afsnit om friluftsliv konkluderer - heller ikke overraskende - at stort set hele den centrale del af Hammer Bakker benyttes af det organiserede friluftsliv, som ifølge rapporten består spejdere, orienteringsløbere, løbe- og vandregupper, militærøvelser, auto-, cykel- og hestesport m.m.

Lodsejersammenslutningens bestyrelse har ingen særlige bemærkninger til de netop omtalte afsnit i rapporten.

Rapportens afsnit om planlægning beskæftiger sig meget med og søger at definere, hvad der skal forstås ved et områdes, i dette tilfælde Hammer Bakkers, "bæreevne". Rapportens definition er således: "Bæreevne er et udtryk for den maksimale kapacitet, et område kan have i et givet tidsrum, uden at der sker væsentlige ændringer af området. Et områdes kapacitet er den påførte belastning fra redskaber og personer, der enten opholder sig i området eller passerer gennem området indenfor det givne tidsrum."

Rapporten giver udtryk for, at den samlede bæreevne for området er udtryk for grænser for acceptable ændringer, og i tilknytning hertil nævnes, at områdets bæreevne har noget med dets resistens at gøre.

Resistensen defineres som "den modstand, som et afgrænset område har mod slid fra brugere, uden at der sker væsentlige ændringer af naturen." Der gøres rede for, at et områdes resistens fastsættes ved hjælp af forskellige grænseværdier for den maksimale belastning, et afgrænset område kan bære, med hensyn til mængde og tilstrømning af brugere.

Rapporten har følgende afsnit om planlægningsproces:

Planlægningsproces

Planlægning under motto'et "Flersidig udnyttelse" vil således i et større privatejet område være en løbende, fremadskridende proces. Ejere og brugere skal være i jævnlig kontakt og sammen bidrage med oplysninger af interesse for områdets udnyttelse. Processen kan forløbe således:

- 1) Ejere organiseres med henblik på at kunne fungere som et koordinerende kontaktorgan. Ejergruppen skal synliggøres blandt områdets øvrige brugere.
- 2) Planlægningsgrundlag tilvejebringes. Adresseliste og kortmateriale med ejerangivelser er basisgrundlag. Den nuværende adresseliste mangler telefonnumre, hvilket er en åbenbar svaghed.
- 3) Kontaktrutiner formidles til større, potentielle brugergrupper (Off. myndigheder, lokale afdelinger af Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, idrætsorganisationer m.v.). Planlægning og forespørgsler om aktiviteter foretages på grundkort med ejerfortegnelse bagpå med støtte i de tematiske kortblade.

- 4) Ajourføringsrutine etableres. Brugergrupper gøres interesserede i at give oplysninger om særlige og følsomme områder indenfor flora og fauna, jagtmæssige interesser o.lign. Med passende mellemrum ajourføres adresselister og kortmateriale (årligt).

Planlægningsrutinen kræver et vist arbejde fra ejeres og brugeres side. Lister og kortmateriale skal ajourføres. De nuværende kort er udarbejdede som digitale kort, d.v.s. at informationerne er lagret på et edb-system. Det vil være hensigtsmæssigt at samle den løbende viden indsamling på samme edb-system, hvorved udtegnning af reviderede kort er en enkel sag.

Lodsejersammenslutningen har ikke på nuværende tidspunkt kapacitet til at påtage sig den beskrevne funktion, hvor "ejere og brugere skal være i jævnlig kontakt og sammen bidrage med oplysninger af interesse for områdets udnyttelse". Heller ikke overfor samtlige organiserede brugere. Der foregår dog drøftelser i bestyrelsen om at påtage sig en sådan opgave overfor de brugergrupper, som mest massivt benytter bakkerne, først og fremmest de organisationer, der arrangerer orienteringsløb og lignende, således at det kan sikres, at disse arrangementer finder sted på steder, hvor det accepteres af lodsejerne, og således at kollisioner med jagt undgås.

Men et generelt serviceorgan for eksterne brugere ønsker Lodsejersammenslutningen ikke at være eller blive.

Som nævnt har der også været gennemført en spørgeskema- og interviewundersøgelse. Undersøgelsesrapporten beskriver - i ikke særlig overskuelig form - for de ejendommers vedkommende, som har deltaget i undersøgelsen - arealudnyttelsen til henholdsvis landbrug og skovbrug, samt hvorledes arealudnyttelsen må forventes at ændre sig.

Ændringerne kan efter rapporten forventes først og fremmest at bestå i yderligere tilplantning med nåletræ og pyntegrønt og i beskedent omfang med løvtræ.

Der er afsnit om investeringsaktiviteter indenfor landbrug og skovbrug og om medlemskab af foreninger med interesse i natur eller jordbrug.

Rapporten udtaler, at ca. 46% af lodsejerne må antages at have deres bolig i Hammer Bakker-området.

Der er et afsnit om forskellige former for færdsel af fremmede på og udenfor private mark- og skovveje til fods, til hest, på ski, på cykel, på knallert, i bil og i militærkøretøj.

Bortset fra kørsel i bil har mindst 30% af lodsejerne oplevet de nævnte færdselsformer udenfor mark- og skovveje, og på mark- og skovvejene har mindst halvdelen af lodsejerne oplevet alle nævnte former for færdsel.

En tredjedel af de adspurgte lodsejere har oplevet tab i form af mark- og afgrødeskader, ødelagte hegn, indbrud, hærværk og tyveri, herunder af planter, juletræer og pyntegrønt og andre gener, og flere lodsejere har påpeget gener fra gæster med løsgående hunde og fra jagtaktiviteter.

Lodsejersammenslutningen ser det ikke som sin opgave at gå ind og kritisere enkeltafsnit eller enkeltkonklusioner i rapporterne. Det kan diskuteres, på hvilket grundlag og under hvilke omstændigheder iøvrigt rapporterne er tilvejebragt. Men rapporterne kan ikke siges at indeholde nogen egentlige overraskelser, og de må derfor siges at beskrive en del af virkeligheden i Hammer Bakker.

Og hvad skal der så ske med rapporterne?.

Projektets leder, Jan Thorn Clausen, har ved flere lejligheder givet udtryk for, at rapporterne kun vil blive udsendt efter nærmere aftale med Lodsejersammenslutningen. Sammenslutningen har ikke modtaget nogen henvendelse herom.

Rapporterne blev drøftet på et styregruppemøde den 31. marts. Selv om der efter Lodsejersammenslutningens enige opfattelse intet er i rapporterne, som antyder noget som helst behov for konkrete planforslag, blev der efter referatet af styregruppemødet "rejst en del alvorlig kritik af projektets resultater". Den overvejende del af kritikken gik på, at projektet ikke har produ-

ceret konkrete planforslag, og at det hidtidige arbejde kun kan betragtes som et forprojekt.

Friluftsrådet og Skov- og Naturstyrelsen gav udtryk for, at man klart havde forventet planforslag med mere detaljerede beskrivelser/beregninger over områdets naturmæssige bæredygtighed.

Amtet havde set frem til forslag til rekreative planer for området.

Efter Lodsejersammenslutningens opfattelse og erfaring er der ikke behov for noget sådant. Hammer Bakker er et stort og varieret naturområde med let adgang for publikum fra alle verdenshjørner og med et omfattende system af offentlige og især private veje og stier, således at enhver, der ønsker det, kan bevæge sig til næsten et hvilket som helst punkt i området og endda overholde lovgivningens regler om offentlig adgang til naturområder.

Visse steder kan man kun komme til til fods. Men der er bestemt ikke behov for flere køreveje. Lad blot stierne forblive stier. Så kan vejene forblive veje, og lad blot de private veje forblive private.

Danmark er fattigt på større sammenhængende naturområder. Lad ikke planlægning for planlægningens skyld gøre yderligere indhug i Hammer Bakker. Belast ikke området med flere veje eller stier eller med mere skiltning eller med afmærkede ruter eller med plancher o.s.v. For så bliver naturen væk for dem, som kommer i Hammer Bakker for at opleve naturen, og bliver til en park. Men parker har vi nok af i Danmark. Lad os derfor værne om den smule natur, der er tilbage, og undlade at frisere den mere.

Lodsejersammenslutningen opfordrer derfor Friluftsrådet, Skov- og Naturstyrelsen og Amtet til at se bort fra indbygget planlægningslyst og til i stedet at glæde sig over, at man lige for hånden har et så enestående område som Hammer Bakker, som uden anvendelse af én eneste planlægningskrone i allerhøjeste grad kan anvendes af offentligheden.

Af referatet fremgår endvidere, at friluftorganisationerne klart ønsker en entydig kontakt til lodsejerne. Dette spørgsmål har jeg allerede omtalt. Mødets konklusion kan ikke tiltrædes af Lodsejersammenslutningen. Og det er ikke så mærkeligt, for konklusionen bygger på en planlægningslyst, som ikke deles af lodsejerne.

Konklusionen på styregruppens møde den 31. marts blev, "at projektet bør fortsætte og resultere i konkrete planforslag som grundlag for et fremtidigt samarbejde".

I første omgang skal der udarbejdes et nyt spørgeskema med henblik på at skaffe præcise data til en analyse af bæreevne, belastning m.m., og projektets leder skal udarbejde en beskrivelse af det resterende arbejde, ligesom projektets endelige og acceptable resultat klart skal defineres. Beskrivelse skal tilsendes styregruppen og observatøren fra Lodsejersammenslutningen til kommentarer og accept.

Lodsejersammenslutningen vil meddele som sin holdning, at man ikke ser noget behov for en sådan konkret planlægning, og at man derfor anmoder de organisationer m.m., der er repræsenteret i styregruppen, om hver for sig nøje at overveje, om der virkelig skulle være behov for konkret planlægning, og i givet fald nærmere beskrive dette behov.

Hvis det herefter fastholdes, at der er behov for planlægning, vil Lodsejersammenslutningen vurdere sagen påny.

Lodsejersammenslutningen kan altså ikke på det foreliggende grundlag medvirke til styregruppens fortsatte arbejde.

Tage Kragbak

Træk af vegetationen i Hammer Bakker.

Nikkende Kobjælde (*Pulsatilla pratensis*), en nær slægtning til anemonerne, er et karakteristisk og velkendt indslag i bakkernes forårsflor. Den smukke lille plante med mørkt blåviolette klokkeformede blomster springer ud i april og blomstrer til langt ind i maj måned; den fortjener at få et par ord med på vejen her i "Hammer Bakker - Nyt".

Niels Hedin nævner den i sin bog om Hammer Bakker - et værk, som man gang på gang må vende tilbage til - som almindelig overalt i bakkerne. Siden dette blev skrevet i slutningen af 20'erne er Kobjældens udbredelse nok gået lidt tilbage, i takt med den tiltagende beplantning af området. Nikkende Kobjælde tåler ikke godt



skyggen fra nåletræerne - den skal have rigeligt med lys og sol for at kunne klare sig. Man møder den dog stadigvæk mange steder, ofte enkeltvis eller få sammen, men enkelte steder også i større bevoksninger, f. eks. på hedefloden nord for Attruphøj, lige vest for den gamle jernbanedæmning, der i et kort åremål fra 1924 til

1950 bar jernbanesporet for privatbanen fra Vodskov til Østervrå.

På dette sted kommer Nikkende Kobjælde rigtig til sin ret! I blomstringstiden vender blomsterklokken - som navnet antyder - nedad; men senere strækker blomsterstilken sig ud, så frugtstandene med de lange lådne vedhæng på frugterne står ret opad og vajer i vinden som små koste. Kan man få held til at se en mark med Kobjælder en morgenstund, når solen i modlys glitrer i duggen på de lådne hoveder - ja, så er det en naturoplevelse, man vil huske.

Tilbage til den ovenfor nævnte gamle jernbanedæmning, der nu ligger hen som vej eller sti på næsten hele strækningen fra Vodskov til Uggerhalne, gennem den sydøstlige del af bakkerne. Følger man dæmningen mod Uggerhalne, vil man finde Kobjælder voksende ret spredt på selve dæmningen, mest helt ude i kanten, med aftagende hyppighed mod Uggerhalne. Gruset, som dæmningen er opbygget af, er en jordbund, der lige passer Nikkende Kobjælde! Det er nærliggende at forestille sig disse forekomster i sin tid - d.v.s. for mere end 40 år siden -! - opstået ved, at de fnuglette frugter er bragt med af det lille tog på dets vej op mod det indre Vendsyssel, fra Kobjældens naturlige voksested på heden op mod jernbanen.

Man har faktisk mange lignende eksempler på trafikspredning af planter. Ser man på et udbredelseskort for den lille plante Skorem af Nellikfamilien, opdager man, at det næsten er identisk med et kort over de jyske jernbaner op mod Limfjorden! Planten er indslæbt med togtrafikken fra Tyskland og breder sig stadig. Jeg har ikke tidligere hørt om en sådan spredning af Nikkende Kobjælde; men det er meget sandsynligt, at der findes fortilfælde.

Tak til Johs. Høgsted Jensen for oplysninger om Vodskov - Østervrå - banen (læs Høgstedes artikel i Horsens-Hammer Årbog 1991!).

Tekst: Chr. Roesdahl.

Tegning: Jens Chr. Schou.



Med Gartner-Karl i Hammer Bakker 3

Den oprindelige HAMMER KIRKE, tegnet af Karl Nielsen. Se også Hedin: Hammer Bakker, afsnittene "Kilden og Kirken" og "Ligstenene fra Hammer Kirke".

Hammer Kirke er bygget i begyndelsen af 1100-tallet. Den havde da et helt andet udseende end det, vi kender. Karl Nielsen har på ovenstående tegning søgt at tegne den oprindelige kirke, der er bygget som så mange andre romanske landsbykirker: kvaderstensmure, få og små vinduer, fladt bjælkeloft og kvindedør på nordsiden.

På et tidspunkt - formodentlig i 1400-tallet - er kirken blevet udvidet. Man rev vestmuren ned, og skibet blev forlænget med ca. 5 meter. Et lille tårn kom til. Såvel skib som kor blev forsynet med hvælvinger, hvorfor det blev nødvendigt at lave ydermurene højere (teglsten/de store munkesten). Kirken fik samtidig større vinduer, og kvindedøren på kirkens nordside blev muret til. Våbenhuset er af nyere dato, hvilket ses af de mursten (moderne størrelse), der er benyttet.

Kirken er inden for de seneste år blevet restaureret, og fremtræder i dag i al sin enkelhed med et kirkerum af stor skønhed.

Johs. Høgsted Jensen

BESTYRELSESMEDLEMMER

Formand Tage Kragbak
Vesterbæk 45
9310 Vodskov
Privat 98 29 69 99
Arb. 98 16 16 00

Jan Kristensen
Jernbanegade 10
9000 Aalborg
Privat 98 11 55 55
Arb. 98 18 19 00

Niels Nielsen
Vesterbæk 40
9310 Vodskov
Privat 98 29 60 18

Niels Bundgaard
Attrupvej 17
9310 Vodskov
Privat 98 29 39 62
Arb. 98 13 33 50

Ebbe Godtfredsen
Store Stapis
Hammervej 48
9380 Vestbjerg

Arne Neergaard-Jacobsen
Tandal 25
9380 Vestbjerg
Privat 98 29 64 85

Kasserer Jens Anderberg
Kinnerupgård
Søbyvej
9310 Vodskov
Privat 98 28 63 63

**ADVOKATFIRMAET
KINNERUP & PARTNERE**

Stig Ejler Jensen(H)	O. Nepper-Christensen(H)	Vesterbro 23
Tage Kragbak(H)	Jørgen Pasgaard(L)	9100 Aalborg
Mona Martens(H)	Jens Rye-Andersen(H)	Tlf. 98 16 16 00
		Fax: 98 16 66 22

Medlem af EUROJURIS International



**KURT'S SAVVÆRK/
TØMMERHANDEL**

v. Kurt Jensen . Søhusevej 54 . Hammer Bakker . 9380 Vestbjerg . Tlf. 98 29 70 16

TRÆ købes, evt. på roden, også mindre partier.

OPSKÆRING af tømmer.

SALG af tømmer, brædder og lægter
direkte fra savværket.

Fredag kl. 12.00 - 18.00

Lørdag kl. 08.00 - 12.00

eller efter aftale på tlf. 98 29 70 16

(bedst mellem kl. 18 - 20).

**Prøv en ny
PARTNER**



PARTNER 360
motorsav med 18"
sværd.

1395,-
Excl. moms

Prøv den hos
Fagmanden

**Græstrimmer/
buskrydder**

Rydder græs, buske og
småtræer på vanskeligt
tilgængelige steder.

Priser
fra kun **995,-**
excl. moms

**PJ Skov
værktøj**

Thistedvej 100 - 9400 Norresunby
98 17 27 33

Altid brugte save på lager.